

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Ad quid teneatur adultera, si partus secutus sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

defectum. si in commodum utriusque, uterq; tenetur æquè primò pro rata: in solidum verò, ex defectu alterutrius, vt inf. c. 13. Dub. 5. dicitur.

42 Dico Tertio, Si adulter agnoscat esse suam prolem, vel certè nullam habeat iustam rationem dubitandi, tenetur restituere saltem ea quæ impensa in alimenta prolis, à tertio anno ætatis & deinceps, quamdiu parens tenetur filium alere, quamuis non suaserit suppositionem. Est communis sententia Doctorum contra Sotum supra. Probat, quia pater à tertio anno tenetur alere filium & deinceps, donec sibi de alimentis providere possit; à partu autem ad tertium annum inclusivè, tenetur mater: colligitur ex cap. 2. De conversione infidelium. & probat ibidem Glossa. Et ex 43 L. Nec filium. 9. C. de patria potestate. Sed præcipua difficultas est de restitutione hereditatis, quam nothus ille cum aliis filiis, tamquam vnus ex legitimis prolibus, cernit.

Sententia Soti & quorundam aliorum. Quidam docent, etiam si adulter agnoscat esse suam prolem, tamen non teneri sarcire damnum legitimis filiis, ex illegitimi successione obueniens; modò non fuerit auctor suppositionis. docet hoc Sotus supra, & Henriquez lib. 1. De matrimonio cap. 21. vbi pro eadem sententia citat Pennam. Alij quidam recentiores, etsi contrarium teneant, tamen fatentur, hanc Soti sententiam non esse improbabilem.

Probari potest Primò, Quia iste adulter non est verè causa huius damni: neque enim illud intendit, neque sua actione attingit, sed aliena actione prouenit: nempe matris suppositione, & fictione, quæ illum tamquam legitimum marito suo supponit; cuius fraudis adulter non est auctor, nec consultor, vti ponimus.

Secundò, Si adultera procuraret sibi abortiorem, non censeretur adulter causa homicidij: nisi forè suasisset vel adiuuisset: ergo similiter non censetur causa suppositionis, & consequenter neque damni ex suppositione secuti; non enim videtur esse magis causa suppositionis quam abortiorem, cum neutrum consuluerit, & vtrumque ex sola voluntate adulteræ secutum sit: ipso materiam, circa quam vtrumque fit, dumtaxat suppeditante, id est, prolem.

44 Dices, censeri auctore huius suppositionis, quia matrem in eam necessitatem coniecit, vt necessariò deberet prolem supponere, alioquin debuisset se ipsam proderè. Respondetur, non idè censeri auctorem; quia nõ coniecit illam nolentè & inuitam in eam necessitatem, sed volentem: vnde ipsa sibi debet imputare, quòd in ea necessitate sit constituta. Addi potest, probabile videri, quòd etsi per 45 iniuriam, illam in hanc necessitatem coniecisset, (quamuis teneretur illi de damno quod ipsa pareretur) non tamen obligatum iri heredibus, quibuscum illegitimus opera matris hereditatem diuidit, vt si constituam aliquem in necessitate accipiendi mutui aut vendendi suppellectilis, & ille ratione istius inopiæ faciat iniuriam tertio, non tenebor tertio, cui ille iniuriam, occasione inopiæ, fecit; sed illi, cui ego iniuriam intuli.

Contraria placet. Verùm contraria sententia mihi placet, Primò, quia communis, à qua proinde in retanti momenti non est facilè recedendum. Secundò, quia non expedit in re tam nefaria fauere adulteris. Tertio, quia etiam si adulter non suaserit suppositionem, tamen est causa cur nothus ille

credatur esse legitimus filius mariti, idque iniquo modo, videlicet commercio cum vxore aliena.

Vnde cum ex iniurioso factò ipsius sequatur hæc falsa credulitas; censetur etiam causa damni, quod ex illa credulitate nascitur. 46

Neque dici potest, hoc damnum inde nasci per accidens; quia sicut ille error vt plurimum sequitur ex tali factò iniquo, ita ex errore damnum: idque facile erat prauidere.

Et confirm. quia adulter verè est causa suppositionis: hoc ipso enim quo facit nasci prolem ex aliena vxore, supponit illam marito eius tamquam esset ipsius vera proles. nam id sufficit vt censeatur proles mariti, & consequenter vt supponatur marito tamquam sua. ergo est causa suppositionis, & consequenter damni quod sequitur. Sicut si ipse poneret prolem viuam actu in vxore alterius, verè supponeret prolem marito, non minùs quam si occultè in domo, subtracta vel interfecta prole illius, supponeret extraneam. atqui eadem est ratio de semine, quod est proles in potentia: sicut perinde est, siue serpente actu, siue semine eius ponas in loco, vnde postea nociturus est.

Dices, Sola mulier supponit patriens in domo mariti, vel affirmans eius esse prolem.

Resp. Negando antecedens; quia non est opus ad suppositionem, vt dicat esse prolem mariti. Nam hoc ipso quo non est suspicio adulterij, censetur esse mariti; quare eo ipso quo causam dedit parienti, suppositionis crimen admittit. vnde cum non sola, sed vnà cum adultero causam dederit, etiam adulter est causa suppositionis. Nec refert etiam si foris non pariat; quia ad id non tenetur, nisi salua fama & vita commodè possit: & quamuis possit, non tamen idcirco, idomitendo, ipsa esset sola causa suppositionis: quia per hoc non excusaretur adulter; neque idcirco ex eius factò minus damni proueniret.

Similiter non excusaretur ille, etsi orta suspicione adulterij, ipsa iuret esse prolem mariti; quia damnum aliarum prolium semper ex eius factò iniusto sequetur, si nothus succedat. sicut quando duo causam efficacem damni futuri dederunt, non excusatur alter ex eo quòd alter causam illam occultet v. g. Titius & Caius propinarunt alicui latens venenum, vnde ille moriturus est, nisi ei succurratur. oritur suspicio de Titio: negat Titius: hinc fit vt ille moriatur: non excusatur Caius à restitutione, sed vnà cum Titio tenetur. quia causam efficacem dedit, vnde recipit damnum secutum est.

Hinc etiam patet, non esse necesse vt tempore adulterij extent liberi, quibus fiat iniuria. quia sufficit per actum iniustum poni causam, ex qua liberis extantibus damnum sequetur. Manet enim actus ille iniustus virtute in causa, velut in semine. sicut cum tyrannus legem iniustam scribit, quæ etiam ad 100. annos nocet.

Ex his facile soluas rationes sententiæ diuersæ.

DUBITATIO VII.

Ad quid teneatur adultera, si partus secutus sit.

47 **R**espondeo, & Dico Primò, Tenetur quantum fieri potest sine famæ dispendio & vitæ periculo, procurare, ne legitimi heredes ratione huius illegitimæ prolis aliquid detrimenti capiant.

Tenetur
compen-
sare.

capiant. Ita communiter DD. Vnde si habet parapherna, tenetur ea relinquere legitimis in compensationem. Similiter, si quid ex labore capiat lucri; ad quod ei etiam diligentia præstanda. Debet etiam solitos sumptus imminuere, quantum commodè potest, spectata conditione status, valetudinis, &c. Quòd si hisce modis non potest satisfacere, tenetur eum inducere ad capellendam Religionem, si ad eam videatur idoneus. Ratio est, quia omnibus modis debet cauere damnum heredibus.

48 Dico Secundò, Si hisce modis plenè potest damnum compensare, non tenetur ad aliud; sed potest permittere, vt illegitimus succedat. Ratio est, quia nullum tunc sequitur damnum legitimis heredibus.

Dices, Illegitimus per leges ciuiles est incapax hereditariae successionis: atqui hæc leges obligant in conscientia.

49 Respondeo Primò, Non esse incapax, quando eo nomine illa portio ceteris est compensata; & res omnino est occulta: neque in hoc casu leges illas accipiendas.

Secundò, Etiam si sit incapax, tamen potest permitti vt succedat, ne ipsa infametur: præsertim quando alij inde damnum non sentiunt, ob compensationem.

50 Dico Tertio, Etiam si nullo modo possit mater compensare damnum; non tenetur tamen prodere suum crimè marito aut proli, nisi moraliter certa sit damni auertendi. Est communis DD. præter Adrian. q. 1. de restitut. §. Sed restat, & Palud. in 4. d. 27. q. 2. a. 1. qui putant eam teneri sese prodere, quauis existimet se nihil effecturâ, quia, inquit, fieri potest, vt filius ei credat, & fortè eredit.

Non tene-
tur, si du-
bitet an
proderit.

Probatur nostra sententia; quia in dubio melior est conditio possidentis: ergo quamdiu prudenter dubitat an proderit reuelatio, non tenetur famam suam, crimen occultum pandendo, prodigere, multoq; minus, quando parum est credibile profuturum. Imò id magnæ esset imprudentiæ; redderet enim se infamem & exosam apud filium, & ipsum conijceret in magnos æstus animorum, quod non est faciendum absque certo fructu, de quo probabiliter non dubitetur.

51 Vbi aduerte Primò, Rarò accidere, vt adultera non habeat iustam rationem dubitandi an reuelatio proderit.

Filius non
tenetur
matri ha-
bere fidem.

Primò, Quia filius matri dicenti ipsum spurium non tenetur credere, etsi sciat ipsam adulteram fuisse, vt docet Glossa in cap. Officij. 9. de pœnit. & remissionib. & fatentur omnes Canonistæ in cap. Per tuas. 10. de probationibus, & Iurisperiti in L. Si posthumus. 14. 7. de liber. & posthumis. Ratio est, tum quia alleganti suam turpitudinem, nulla debetur fides: vt in regulis Iuris dicitur; quod intellige, cum alterius præiudicio, vt in præsentî casu accidit: tum quia, cum ipse & sua, & publica opinione sit legitimus, non tenetur cum tato suo incommodo se reputare illegitimum, nisi conuincatur. Itaque quamdiu subest aliqua ratio suspicandæ fraudis vel erroris, non tenetur credere. Tum denique, quia ingenium mulierum est, alios præter modum amare, alios odisse.

Secundò, Quia mater potest sibi persuadere, filium, etiam si credat animo, tamen verbis negaturum; nec idèd cessurum hereditate, sed potius omnia litibus & tumultibus misturum.

Aduerte Secundò, Si filius omnino conuincatur, (vt, quia mater testibus probat, parentem toto illo tempore abfuisse) tenetur non adire hereditatem.

52
Si contin-
etur esse
illegiti-
mus.

Dices, Qui alterum infamauit, tenetur reuocare, quamuis non putet aliquem crediturum: ergo mulier tenetur se filio aperire, &c. Ita Adrian.

Respondeo, Si infamator certus sit nihil profuturum, non tenetur: si dubius, tenetur; quia ipse damnum intulit in fama, quod etiam cum famæ dispendio debet laeri. mulier autem ipsa damnum non intulit, sed solum causam dedit, ex qua damnum sequetur, non fama, sed pecuniæ: vnde tenetur impedire, si potest, etiam cum dispendio pecuniæ; non tamen cum dispendio vel periculo famæ.

Dico Quartò, Quamuis certa spes esset per reuelationem criminis, damnis heredum occursum iri; non tamen tenetur crimen suum patefacere, si inde periculum vitæ vel famæ sibi impendere putaret.

53
Non tene-
tur cum
vita peri-
culo.

De periculo vitæ est communis sententia DD. De periculo famæ docet Scotus d. 15. q. 2. sub finem. Gabr. ibidem q. 2. Caiet. q. 62. ar. 6. & opusculo 31. responsione 14. & Nauar. cap. 16. nu. 44. & c. 17. n. 89. vbi fusè & doctè id probat, &c. 28. nu. 47. Couarr. regula Peccatum, 1. p. nu. 7. Innocent. Panor. & alij Canonistæ in cap. Officij 9. de pœnit. & remiss. Castro lib. 2. de potestate legis pœn. cap. 11. Medina C. de restitut. qu. 3. Et quidem de periculo vitæ patet Primò, Quia vita nullo pretio est æstimabilis: ergo propter rei pecuniariæ restitutionem, non tenetur quis vniquam vitam prodigere aut periculo exponere.

Secundò, Quia in periculo vitæ cessat dominiorum distinctio, ita vt licitè re aliena tanquam tua vt possis: nec tenearis eam restituere, quamdiu periculum durat, vt si in fuga alienum equum concenseris, & ille perierit, ergo, &c. Hinc fit, vt etiam si amplissima hereditas, aut primogenitura, aut etiam regnum ad spiritum deuolui deberet; non tamen ad hoc impediendum vita exponi debeat. numquam enim potest esse tanta externorum bonorum copia, vt ipsam per se solam præferri vitæ oporteat. Si tamen spurius esset perditis moribus, ita vt ex dominatu eius timeretur mala Reipublicæ administratio; legitimus autem esset optimæ spei, teneretur adultera etiam cum vitæ periculo impedire spurij successionem. hoc enim non prouenit ex obligatione, qua tenetur impedire damnum legitimi heredis, sed malum Reipublicæ: estque hæc obligatio potius ex lege charitatis vel iustitiæ legalis, quàm Iustitiæ commutatiuæ.

54
Nisi ma-
iora mala
impedeant.

Altera pars, quòd neque cum famæ periculo, Probatur Primò ex cap. Officij. 9. de pœnit. & remissionibus. vbi Pontifex consultus de quadam muliere, quæ partum sibi insigni artificio supposuerat, essetne absoluenda, cum crimen suum timeret marito detegere, respondet: Sicut mulieri, quæ ignorante marito de adultero prolem suscepit, quamuis id timeat confiteri, non est pœnitentia deneganda, ita nec illi; sed compensens satisfactio debet iungi per discretum sacerdotem. Hic Pontifex loquitur in genere de ea, quæ ob aliquam iustam causam timet marito detegere crimen; nempe ob periculum vitæ, vel famæ, vel etiam perpetuæ offensionis,

55
Neque
cum peri-
culo famæ.

Secun-

56
Res su-
perioris or-
dinis.

Secundò, Quia fama est res superioris ordi-
nis, quæ iuxta Regulam Caiet. & Nauari num-
quam est necessariò exponenda pro rebus infe-
rioris conditionis. Hinc enim fit, vt homo etiam
infimæ sortis non teneatur vitam exponere pro
maximis thesauris restituendis, vel fama, etiam
illustris hominis, reparanda.

Tertiò, Quia fama apud homines pecunia non
solet æstimari: & si quis eam sic æstimaret, præ-
optando pecuniam famæ, contra rectam ratio-
nem faceret; *melius enim est nomen bonum, quam
diuitia multa*, vt habetur Proverbiorum 22. quo
fit, vt etiam ad perfectionem pertineat pecu-
niarum renuntiatio; non tamen famæ & boni no-
minis; cum hæc ad ædificationem proximi, & rec-
tam officij administrationem pertineant. vide in-
frà cap. I. Dubit. I. 5.

Quartò, Quia quòd soli succedant legitimi,
legibus humanis est introductum; quæ non vi-

dentur obligare, sed omnino cessare, quando im-
minet tale dispendium.

Aduerte autem Primò, nos loqui de muliere
honestæ conditionis, & quæ pro tali passim habe-
tur: hæc enim propriè est bonæ famæ. Nam si su-
specta sit, vel adeò vilis, vt ipsius fama prudentum
iudicio parui sit pretij; putarem locum habere
posse sententiam Soti, famam iudicio prudentum
esse componendam cum æstimatione hereditatis:
quod tamen nõ admiserim de vera fama, qualem
honestæ conditionis & vitæ matrona possidet.

Secundò, si maritus sit vir valde bonus &
prudens, & pariter filius, ipsique rem silentio sint
compressuri, neque ideitò mulierem ofuri, aut
probris vexaturi; non censebitur se infamare,
quamuis crimen illis detegat. Vnde si hæ circum-
stantiæ adsint, & simul sit certa spes damni auer-
tendi, (quod sanè rarissimum est) tenebitur se
ipsa prodere.

C A P V T V N D E C I M V M.

De iniuriis famæ & honoris, per detractionem & contume-
liam, de quæ necessaria restitutione.

Completitur Dubitationes 27.

DUBITATIO PRIMA.

Quid sit fama & honor, & quo modo distinguantur.

Fama.

RESPONDEO, Iurisperiti sic de-
finiunt: *Fama est illæse dignitatis
status, legibus & moribus compro-
batus.* Ita habetur L. Cognitionū.
5. 7. de extraord. cognit. sed hîc
tantum bona fama describitur.

In genere sic describi potest: *Fama est multorum
existimatio de vita & moribus alterius.* Sermo etiam
de hisce & rumor, fama dici solet, nempe à
fando. sed potissimum consistit in ipsa opinione
& iudicio interno; estque duplex, *Bona, Mala.*

In quibus
fama bona
sua sit.

Nos hîc solum de bona agimus, quæ potissimum
consistit in opinione virtutis & sapientiæ (in
quibus etiam intelligo functiones ex his procedentes);
hæc enim duo sunt propria hominis bona,
ob quæ sola est laude dignus: secundariò au-
tem in opinione ingenij, eloquentiæ, nobilitatis,
roboris, pulchritudinis, potentiæ, opum, & si-
milium; quæ etiam magni æstimantur apud ho-
mines, qui & famam ex hisce quarunt.

Honor.

Honor autem nihil est aliud, quàm *testificatio
quædam excellentiæ alterius.* vt docet D. Tho. q. 103.
art. 1. ad 2. immediatè tamen est testificatio no-
stræ opinionis, de excellentiæ alterius, cum qua-
dam nostri submissione; & mediatè, ipsius excel-
lentiæ, nam signa externa immediatè significant
nostros conceptus & affectus; mediatè res ipsas.

Dupliciter
exhibetur.

Hoc autem fit vel verbis, vel signis. Verbis, vt
quando quis alterum honorificè compellat, vt sa-
pientem, eximium, magnificum, clarissimum, &c.
Signis, vt genuflexione, corporis inclinatione,
cessione primi loci, erectione statuæ, &c. qui enim
cupiunt honorari, nihil aliud optant, quàm talia
signa suæ excellentiæ exhiberi.

Excellentia autem, quam respicit honor, po-
tissimum consistit in sapientia & virtute (quæ
etiam sanctitas dicitur); hæc enim habent præci-
puam excellentiam. Deinde etiam in aliis perfe-
ctionibus & dignitatibus vel moralibus, vel rea-
libus à Deo communicatis, siue mediante ratio-
ne naturali, siue supernaturaliter. Sic potestas,
quæ est in Principibus Ecclesiasticis & sæculari-
bus, & quæ in Sacerdotibus, est honoranda; quia
est communicatio quædam diuinæ potestatis: di-
gnitas quoque principij, seu causæ, quæ est in pa-
rentibus: denique omnis perfectio rationalis na-
turæ; quia est participatio quædam perfectionis
diuinæ, est aliquo modo ratio honorandi, si ni-
hil aliud impediatur. Quod addo, propter *dæmones
& damnatos*: qui quia in malo obdurati, & om-
ni ignominia digni, nullo honore sunt afficien-
di. Denique id quod singularem quemdam ordi-
nem, vel vt effectus, vel vt instrumentum ad has
perfectiones haber, etiam est ratio honorandi.
Sic nobilitas & diuitiæ honorantur: nobilitas,
quia ex præclarè gestis orta est; diuitiæ, quia ad
opera præclara facultatem præbent, suntque vir-
tutis instrumentum.

3
Excellentia
in quibus
consistat.

4

Ex his patet differentia honoris & famæ. nam
fama est opinio virtutis, sapientiæ, & rerum
præclarè gestarum alterius: honor autem est te-
stimonium excellentiæ. Fama igitur consistit in
interna opinione; & dum exit in opus externum,
dicitur laus, vel vituperatio: honor autem con-
sistit in externa significatione nostræ æstimati-
onis de excellentiæ alterius, & submissionis no-
stri. vnde supponit opinionem excellentiæ, & in-
tentionem exterius per aliquod signum eam te-
standi.

5
Discrimen
honoris &
fama.